

PRELOM

Izhaja vsak četrtek
Naročnina letno Din 30—

Uredništvo in uprava:
Kolodvorska ulica št. 8
v Ljubljani

Telefon št. 3770
Pošt. ček. račun št. 10499

Spomin na solunsko zmago leta 1918

Dne 15. septembra je poteklo 16 let, odkar se je izvršil zmagoviti proboj solunske fronte. Hrabre srbske čete, decimirane, toda ojeklenele v dolgoletnih neprestanih borbah so stale tu, pomnožene z desetstisoči vojnih dobrovoljcev. Levo Francozi, desno Grki in Angleži. Sredi med timoško, drinsko, dunavsko in moravsko divizijo je stala jugoslovanska divizija, sestavljena iz samih srbskih, hrvatskih in slovenskih dobrovoljcev, došlih večinoma iz Rusije, pa tudi iz Amerike, Avstralije — iz vsega sveta. Mnogo dobrovoljcev je bilo raztresenih po ostalih divizijah.

Na solunsko fronto zavezniki niso polagali velike važnosti, večkrat so jo hoteli celo opustiti. Kralj Peter Veliki in naš Vladar, tedaj še regent, sta neprestano prepričevala zaveznike, da je ta fronta največje važnosti za razbremenitev ostalih front ter da je določena za veliko vlogo. Težko je bilo prepričati zaveznike, da stoji v kljub vsem katastrofom preteklosti na Dobrem polju, na Sokolu, na Velikem armada junakov, najboljših na svetu, da se je zbrala cela vojska bodoče Jugoslavije, da je radi združitve tako dolgo raztresenih sinov enega naroda prvi veliki skupni zgodovinski akciji vsak neuspeh nemogoč. Vsa veličina proboja solunske fronte leži v dejstvu, da so trije združeni bratje: Srb, Hrvat in Slovenec skovali z orožjem v roki in s svojo srčno krvjo prostovoljno, neločljivo pobratimstvo, ki je bilo močnejše kot smrt in ki je zmoglo čudeže!

Odločili so se. Za 14. september so določili veliko artilerijsko pripravo, za 15. september pa glavno ofenzivo in juriš. Skoro celo leto so si stale dobro utrjene fronte nasproti, večinoma na planinah 1700 m visoko. Bolgari in deloma Nemci so zasedli vse grebene, naše linije so bile večinoma neugodne in nižje ležeče. Na nekaterih krajih so bile oddaljene komaj 80—100 m, da je bila med njimi ena sama strnjena žična ovira.

Topovi so streljali počasi, vse predolgi so nam bili presledki med strelji. Videli smo, da ne bo drugače: šlo bo na nož! Ogenj je trajal vso noč. Dne 15. sept. zgodaj zjutraj smo dobili hrano za ves dan. Vsak vojak še pol čaše vina. V tesni ka- verni se je gnetel moj vod, Srbi, Hrvati, jaz edini Slovenec — cela združena Jugoslavija v malem krogu. Napili smo si, si voščili srečo junaško in se poljubili. Tako so se poslavljali bratje pred bitko na Kosovem... Držal sem v roki uro — kazalec je lezel od 5. proti pol 6. uri. To je bil naš čas. Vdrli smo iz zavetja in planili naprej. Vse je gorelo, zemlja je kipela do neba od silnega ognja, ki se je zgostil z vso silo. Odprl se je pekel... Bliskovito so šle sekunde. Komaj sem opazil, da je udarila granata v moj nabornik, ki sem ga za hip odložil, komaj sem opazil, da mi je jeklen drobec prederl dlan. Kri... Naprej, naprej!... Bolgari so se junaško uprli, borili so se kot Levi — vse zama! Nalet je bil tako strahovit, tako ognjevit, da so padle linije, da smo nevede kdaj prišli na tiste nevarne grebene, ki so nam grozili dolge, dolge mesece. Kot da so nas nesle nevidne peroti... In že smo gledali na drugo stran bregov, kjer je daleč nekje vsakemu svetila sreča, kjer so nas klicali in pozdravljali: rojstna vas, domača hiša, mati, žena, dete — domovina!...

Zgodil se je čudež: fronta je bila prebita. Kot ogromen nepremagljiv hudournik se je razlila naša vojska in podrli vse, kar ji je prišlo na pot, med prvimi naša jugoslovanska divizija. Zabila je mogočen klin v vrste nasprotnikov. Tako naglo je to šlo, da nas komora s hrano in materijalom ni mogla doseči. Padali so junaki;

tam sem izgubil dobrega prijatelja Slovenca Herica in mnogo drugih... Padali so veselo — saj je šlo za vse! Bog ve, kje so njihovi grobovi! Tudi o njih pojo gusle, ko pojo o junakih, tudi zanje cveto krvavi cvetovi kosovskih božurov vsako leto znova. Njihove žrtve in naši skupni napori so udarili granitne temelje in meje osvobojeni ujedinjeni Jugoslaviji. Slava jim!

Solunska zmaga je razrahljala jekleni obroč okrog francoske prestolice, omajala odpor sovražnih sil na ostalih frontah ter odločno približala zmago zaveznikov, konec vojne in — mir. To so bili veliki dnevi, ko je hrumela naša združena vojska kot vihar v marših po 50—60 km dnevno naprej, naprej... Cel mesec so trajali ti naporni marši na tisoč in več kilometrov dolgi poti. Triumfalna je bila pot po zmagi; po vsi Srbiji je šlo od vasi do vasi, od mesta do mesta. Od Vardarja do Beograda in še dalje — do Jadrana. Niso nas motila porušena sela, razbiti mostovi — vse, vse bomo obnovili, saj gremo v svobodo! Nikdar ne bom pozabil revnega srbskega starca ob cesti. Stal je in pozdravljaj naše hiteče vrste. V košarici je držal dvoje jabolok, eno jajce, kos sira — menda vse, kar je premogel. Ko sem prišel mimo njega, mi je stisnil jabolko: »Evo ti, junače!...« Kako hvaležen sem ti bil, ti stari srbski čiča, za ono zlato jabolko! Tedaj mi je bilo triindvajset let...

Dovolj naj bo spominov. Danes vsi dobro vemo, da bi vsi diplomatski razgovori, vse konference, vsi sporazumi in deklaracije ne pomenili ničesar, ako bi ne končal proboj Solunske fronte z zmago naše združene vojske. Vemo pa tudi, da se po zmagi razmere v naši mladi Kraljevini Jugoslaviji niso razvijale tako srečno, kot bi tista velika, s tolikimi žrtvami priborjena zmaga zaslužila. Mi vsi vemo, da smo blodili in še blodimo po megli mizerije, kriz, slabega gospodarstva in neurejenosti.

Spomin na velike dni pred 16 leti naj nam da moč, da premagamo mrak sedanjih težkih dni, da zasije nam, našim potomcem in našim neosvobojenim bratom zlato solnce nove, velike, srečne in res naše Jugoslavije!

Slava padlim junakom!
Živel Kralj Aleksander I!
Živela Jugoslavija!

Pero.

Valjarjeve misli

Pritisk naj podvoji odločnost. Trdna volja zmaga čudeže. Zaupaj v moč pravice, bodi pravičen in zahtevaj pravičnost!

Stoj ponosno na svoji zemlji, kjer orješ, seješ in žanješ! Bodi ji zvest, kakor ti je ona zvesta! Ne pozabi na kmečko hišo, kjer je tekla zibelka — če ne tebi, pa tvojemu očetu, dedu in pradedu.

Zbirajmo može, jeklene značaje, katerih ne ukloni vsak veter. Zbirajmo može, ki niso naprodaj nikomur!

Kdor dela odkrito ali tajno proti koristim naroda, temu ni prostora med nami. Igra z ljudstvom mora biti v Jugoslaviji prepovedana!

Neomajno tovarištvo je največja odlika pravega bojvnika. Tako je bilo v svetovni vojni, tako je še danes.

Stjepan Radić je dejal l. 1928. in l. 1926.: »Ne samo v svoji hiši, temveč v vsej svoji državi hočemo biti v svoji domo-

Položaj našega trgovstva

Govor predsednika Združenja trgovcev v Mariboru, g. Ferda Pinterja na občnem zboru Zveze trg. združenj v Konjicah.

»Trgovski list« z dne 6. septembra prinaša pod gornjim naslovom pomembna izvajanja voditelja mariborskih trgovcev, gosp. Ferda Pinterja. Govor je zapustil pri poslušalcih globok vtis, sam jim je gosp. Pinter govoril iz dna duše.

»Danes je položaj našega trgovstva podoban turistu, ki visi na strmi skali nad prepadom. Še je živ, še diha, tudi drži se še, ali kako dolgo se bo še držal s svojimi zadnjimi silami nad prepadom? Vsak hip lahko omaga in zdrkne v prepad.

Človeška narava je že takaka, da za vse neprilike išče krivca zunaj sebe, kakor vinogradnik, ki dolži, da mu je Bog dal kislino, kadar je letina slaba. Tako se tudi mi venomer sklicujemo na krizo. Kriza je vsega kriva in njena krivda je, da je opešal kmet, da ni denarja, da ni kupčij itd. Toda zavedati se moramo, da je treba pogledati tudi resnemu položaju možato v oči in brez izgovarjanja na druge poiskati pot k rešitvi. Kajti kriza je ustvarila le osnovno dispozicijo za obolenje našega narodnega gospodarstva, ne pa same bolezni. Pa tudi človek, ki ima dispozicijo za tuberkulozo in ki je zato vedno v nevarnosti, da dobi jetiko, se more obvarovati pred njo, če se mu ustvari takšni življenjski pogoji, ki onemogočajo razvoj te bolezni. Podobno tej primeri morem trdit, da tudi sedanja kriza ne bi prizadela našemu narodnemu gospodarstvu toliko zla, ako bi se na vseh odgovornih mestih ustvarile takšne dispozicije in takšni pogoji, ki bi paralizirali posledice svetovne krize, ki se je, naravno, morala izraziti tudi pri nas.

Naj predvsem omenim naše kreditno in državno gospodarstvo. V jeseni 1931. so denarni zavodi ustavili izplačila vlog, niso dajali več kreditov in tako je nastalo očitno pomanjkanje denarja. V drugih državah, kjer so tudi trpeli zaradi krize, in še dosti hujše, kaj takega niso doživeli. A tudi v naši državi ni bilo to potrebno. Če je znala Avstrija izvesti bančno koncentracijo, če je mogla Avstrija žrtvovati skupno z Narodno banko približno 12 milijard dinarjev, bi se moglo kaj podobnega zgoditi tudi pri nas, kjer bi bile potrebne dosti manjše žrtve.

Z bridkostjo moram ugotoviti, da nas celo časopisje v Beogradu smatra za objekte, pri katerih naj se s polno paro pritiska! Tako se je upala celo »Politika« trdit, da naša industrija ne bilancira pravilno, a s prstom je pokazala le na industrijo v naši banovini, češ tu treba nastaviti davčni vijak. Na te neosnovane očitke konstatiramo le to, da naša jav-

nost doslej še nikdar ni opozarjala na dosti bolj nežne prijeme davčnih uprav v drugih pokrajinah naše države z željo, da se tam davčni vijak navije.

Veliko skrb nam dela tudi

naš tujski promet.

Pokrajinska lepota je cilj tujkega prometa, toda ta promet se ne bo tja usmeril, če se mu ne ustvari pogoji za tako usmeritev. Zavedajmo se, da imamo danes zato rekorden obisk tujcev v državi, ker so življenjske potrebe pri nas radi že omenjenega normalnega položaja kmeta že sramotno nizke. To je bilo do sedaj najuspešnejše sredstvo naše propagande. Toda, ko doseže naš življenjski standard le približno višino v drugih državah, potem tujkega prometa pri nas več ne bo, kajti mi še vedno ne znamo tujcu primerno postreči. Vsi vlaki v Dalmacijo so prenapolnjeni, da morajo tujci sedeti na kovčkih vso dolgo pot. Zakaj ni preskrbljeno za zadostno število vlakov in vagonov?

Kakšne so ceste, o tem bi Vam lahko pravil na ure dolgo. Manjka hotelov in izobraženih hotelirjev, manjka udobnosti, večkrat tudi solidnosti, manjka nam tujsko prometna šola.

Kadar bomo mi tujcu tako postregli, kakor mu postrežejo v Švici, potem bo tudi tujski promet stalen vir naših dohodkov, saj je dognano, da se dohodki od tujkega prometa porazdele skoro na vse faktorje, od železnice do hotelirja, kavarnarja, kmeta, obrtnika in ne v zadnji meri tudi do trgovca.

Tuji podjetniki ovirajo našo rast.

Poleg teh nedostatkov bolj in bolj čutimo različne druge pogoje. V Mariboru se je pričela razvijati močna industrija. S tem pa tudi prirast židovskih podjetnikov, ki našemu trgovcu gotovo ne bodo v oporo. Dober del našega gospodarstva je v rokah tujcev ali pa elementov, ki poznajo le svoj osebni materialistični interes, čut do splošnosti in naroda pa jim je tuj in nepoznan.

Nasprotno pa so naši domači gospodarstveniki vseskozi konstruktiven element, ki so vedno v odlični meri izvrševali svoje dolžnosti tako do naroda, kot do države. Saj poleg narodnih in državnih dolžnosti ne plačujemo nič manj kot 102 milijona dinarjev socialnih dajatev.

Sedaj se je dosegel zakon o prepovedi kartelov. Toda ta lonec ima luknjo in prepričan sem, da ostane vse pri starem. Sladkorni kartel, kartel rafinerij in mineralnih olj, kartel železa, cevi, cementa itd. so najhujše zlo za šibko kupno moč našega konzuma.

Dokler je še krvi v naših rokah, bomo v senci državnih zakonov, ki so že tu in ki morajo biti za vse enaki, neizprosnostno zatirali tuje in domače zajedalce, parazite in trote, ki bi nam radi rezali kruh; dokler je še mozga v naših glavah, ne bomo dopustili, da nas preraste plevel nemoralnosti, človeške zlobe in presite brezsrčnosti. Tako so nas vzgojile granate, plini in bombe svetovne vojne, kjer smo smeli igrati prvo vlogo — pa jo hočemo igrati tudi danes.

Mi borci, mi bojovníki svetovne vojne še ne smemo iti v pokoj. Mi ne bomo utihnili prej, dokler ne zmagajo: red, mir, pravica, svoboda, enakost in poštenost na celi črti. Naš narod, naše ljudstvo naj vodijo celi možje in ne šalobarde! Narod ni hlapec — narod je gospodar!

Mi ljubimo svojo slovensko zemljo, mi ljubimo svojo državo Jugoslavijo, mi zapupamo svojemu narodnemu Kralju. Jugoslavija mora biti res naša, mora biti zdrava in urejena — kot steber miru. Biti mora enotna in močna v strah in trepet požrešnih tujcev.

menta, a težko je misliti, da se bo tem deloma mednarodnim kartelom kaj zgodilo, ker imajo svoj vpliv preveč zasidran na raznih mestih.

Vrhu tega se začenja sedaj še **monopoliziranje trgovine.**

Načelno takšno urejevanje trgovine po državi ni niti nemogoča niti škodljiva stvar, a le takrat, kadar se vse narodno gospodarstvo ureja po določenem gospodarskem načrtu.

Pri nas pa ne le nimamo takega načrta, ampak ni niti pravega prizadevanja, da pridemo iz kaosa. Nasprotno se kaos še povečuje in izdajajo se nasprotujoče odredbe, da more dobiti človek vtis, kakor bi država sama sebi nagajala. Vsi vemo, kako je bilo z žitnim monopolom in ime »Prizad« nima pri nas zvenka. Kljub temu pa se sedaj že zopet čujejo nevesele stvari o njem. Tako vlada med sadnimi izvozniki veliko nezadovoljstvo z letošnjim izvozom jabolk in trgovci so zelo vznemirjeni, ker ne vedo, ali bodo imeli kaj koristi od nakupa in prodaje jabolk za izvoz v Nemčijo, ali ne.

Prizad, ki je edini privilegiran eksporter, ni pravočasno poslal izvoznice in se je ogromno sadja pokvarilo, sedaj so pa že druge države prišle na nemški trg z jabolki. In zakaj te napake! Ker se ne dela po določenem gospodarskem načrtu!

Kakor veste, daje Nemčija naši državi uvozno premijo 75 par za 1 kg jabolk, ki se, kakor mi je znano, pri nakupu upošteva, kar je tudi pravilno. Ampak le 50 par, ker 25 par dobi »Prizad« kot provizijo in zakaj: zato, ker korespondira in piše izvoznice. Prizad ima dovoljenje za 1300 vagonov. Ako računamo, da dobi Prizad premije le po 25 par od kg, znaša to lepi znesek 3.250.000 Din. Ali bi za »Prizad« ne bilo dovolj 5 par, saj režiije nima! In še to bi zneslo Din 500.000.

Z narodom za narod

Kmet je postal v zadnjem času velika moda. Vse se zanima zanj, slavnostni govorniki ga poveljujejo in ga kujejo v zvezde, prirejajo mu veličastne kmečke praznike. In štiti ga na vseh koncih in krajih, da je veselje...

Toda čudna stvar — kmet propada naprej, vsak dan ga potisne globlje v močvirje gospodarske mizerije, da je prišel kratkoma ob ves svoj kredit.

Priobčujemo v naslednjem članek »Pozabljena kitica« iz kmečkega stanovskega lista »Brazda« našim borcem-kmetom v premišljevanje:

»Kar mož nebesa so poslala da večnih nas otmo grobov, vse mati kmečka je zibala iz kmečkih so izšli domov.

Te Gregorčičeve besede se pri nas mnogo krat slišijo. Saj je res: skoro vsi naši veliki možje so izšli iz kmečkih hiš. Vendar je škoda, da ni Gregorčič zložil še druge kitice, ki bi se morala glasiti takole:

Vse kmečka mati je zibala kar danes v svetu kaj velja, — a bolj ko komu je postala — tem manj hvaljeznosti pozna!

Tudi te besede bi bile marsikdaj umestne. Vsi vidimo, kako je: Kadar komu prav kaže, se že udari na prsa in se predstavi kot »kmet« ali vsaj kot kmečki zastopnik. A koliko izmed teh kmečkih zastopnikov ima pred očmi res koristi kmečkega stanu, ne pa svojih? Vsak dan vidimo, da od dela za kmeta nekateri bogate in se debele, kmečki stan sam pa propada.

Le malokdo izmed tistih, ki jih je kmečka mati spravila do boljšega kruha, se resno trudi zato, da bi se kmečke razmere izboljšale. Pa kdo bi jim tudi zameril? Saj je celo mnogo tistih, ki so odrasli na kmetih in v kmečkih razmerah, pa izrabljajo nevednost svojih sosedov sebi v dobiček, mesto da bi jim s svojimi zmožnostmi pomagali k napredku. Če gremo po slovenskih vaseh, koliko jih je, ki jih javnost pozna kot »odlične javne, gospodarske in kulturne delavce«, a v domači vasi vsak na tistem zaškrti z zobmi, ko sliši ali čita take slavošpeve.

A vendar nam je treba mož, ki bi kmečki stan »oteli večnih grobov«. Kje so? —

Tako lepo pravi »Brazda«. Mi pa bi dostavili, da so nam še prav dobro v spominu besede pokojnega Janžeta Novaka, ki je tako rad povdarjal sledeče:

»Kmet je temelj vsega. Iz kmečke hiše je prišla vsa naša inteligenca, katero je kmet izžolal in ji preskrbel belega kruha, misleč, da mu bo to hvaležno vračala. Toda, o zablodila! Ta inteligenca si je skovala lepo geslo »Iz naroda za narod« ter ga v svoji pokvarjeni sebičnosti izvajala res dobesedno. Ona se

Moglo bi se govoriti še dolgo in dolgo o vzrokih, zakaj je naše gospodarstvo slabo. Toda bolj, kakor to, nas morajo zanimati način, sredstva in pota, po katerih se bodo mogli vsi ti nedostatki odpraviti in začeti smotrna in zdrava gospodarska politika.

Jaz, gospodje, nisem bil v svojem življenju nikoli v prvih vrstah političnih borb in zato ne poznam strankarskih strasti. Zanimam sem se le za trgovino in gospodarsko politiko in le tej posvečal svoje sile.

Širijo se glasovi, da bi bila najboljša stanovska ureditev države, kjer bi ob sodelovanju vseh stanov držav začela gospodariti po določenem načrtu.

Mogoče bo tako ali tako, vsekakor pa je **potrebna združitev vseh poštenih ljudi,**

ki imajo resno voljo do dela. Samo to je važno! Stranskega pomena je vprašanje, kaj je kdo bil, kaj je delal in kako je njegovo mišljenje. To vse je postransko, važno je, da gre za poštene delavce, za ljudi, ki so voljni in sposobni delati. **Prave može na pravo mesto!**

In ker je zakon prirode tak, da se rodi, mo, rastemo, dosežemo višino in potem ugašamo, je naravno posledica tega, da se **moramo umikati mlajšemu rodu.**

Današnji čas zahteva mlajših ljudi, ki ne poznajo strankarskih strasti in ki bodo delali v duhu manifesta našega kralja od 6. januarja 1929.

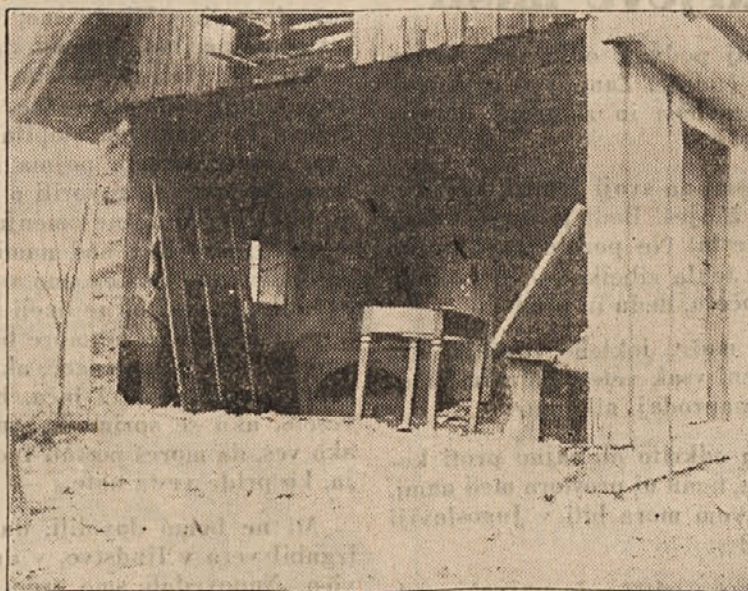
Mi hočemo delati, mi hočemo ustvarjati, nočemo sporov in preprirov za oblast, hočemo pa v vodstvo ljudi, ki uživajo naše zaupanje in ki so sposobni velikopoteznega državnega gospodarstva v korist naše velike in močne Jugoslavije. Naši državi mora srednji stan in z njim združen kmečki stan dati ono večno silo, po kateri države kljubujejo z uspehom tudi v najbolj viharinih časih vsem nasprotstvom.

je dvignila nad kmečko bajto, oddaljila se od svoje kmečke preteklosti ter izgubila vsak stik s kmetom. Ob pohlepem nabiranju moči, slave in bogastva je pozabila na kmeta, na narod, iz katerega je izšla, vihala nos nad njim, češ, kmet je neroden, zaostal in neizobražen ter ga neusmiljeno izkoriščala; ko se je napila neke namišljene internacionalne izobrazbe in uglaženosti, se je spomnila na kmeta, seveda predvsem, ako ga je neobhodno potrebovala za kako veliko akcijo, za volitve in druge podobne stvari. Takrat so se taki gospodje celo ponižali ter stopili iz svoje nadute višine doli med ljudstvo, oblekli sebe in svoje »narodne« dame celo v narodno kmečko nošo, govorili kmetu sladke besede ter mu delili drobtinice in ostanke iz svoje gosposke mize — v kolikor so vse to smatrali, da je potrebno — radi ravnotežja...

Predručati je treba geslo »iz naroda za narod«. Glasiti se mora: »Z narodom za narod!« To pa se pravi, da inteligent, izobraženec ne bi smel nikdar in niti za hip pozabiti, da je izšel iz kmečke kože, niti za hip ne bi smel izgubiti prirčnega stika z ljudstvom. Z njim bi moral deliti vse njegove težave in njegovo veselje, ga resnično ceniti, mu nesebično svetovati ter mu dejansko pomagati vedno in povsod — ne le tedaj, ko bi ga potreboval. Od vsega drugega kmet nima ničesar! Torej:

»Z narodom za narod!«

»Struge povsem obnovljene«

Se-le pred kratkim smo Stružani doznali, da je ljubljanski dnevnik »Jutro« priobčil dopis iz Strug pod naslovom »Struge povsem obnovljene«. Na vso hvalo v tem članku ugotavljamo, da mnogi prizadeti s to obnovo niso zadovoljni, predvsem pa zahtevamo v imenu

Bojevniskim delegatom

Govor tov. Fr. Bonača, vojnega kurata, ki ga je poslal za zbor delegatov 8. sept.

Tovariši!

Vsled spominske slovesnosti v Crngrobu zadržan, vam vsem iz globine srca prisrčen pozdrav!

Kratko iz duše v duše!

Neštetokrat sem vam govoril — nekaterim že med vojno, drugim (malone vsem vam) po vojni.

S Šekspirjem govorim v Hamletu danes to, kar polaga pesnik na usta Ofeliji, ko jo brat svari, opominja, uči:

»Ne kaži, kot zanikern pridigar, le meni trnjeve poti v nebesa, ko hodi sam, ohlapen dobroživec, po rožnatih stezah razpačnosti ter sam svoj uk teptá!« —

To namreč sam sebi govorim: »da bi s svojim življenjem nikdar jaz sam, ko druge v pridigah učim, ne omadeževal čistega bojevniskega in specielno svojega duhovsko-stanovskega praporja.

Istotako vi vsi tovariši! Proč iz naših vrst vse tó, kar bi dalo povód našim številnim protivnikom, češ: »glejte jih, ti hočejo čistiti, pometati, urejevati... pa pozabijo na lasten hlev!«

Naprej! — brezbrojna družba kladivarjev in viteзов nevstrašenih, naprej! Ne bodimo Abderiti, ne bodimo dlakocepitelji, šalobarde in nergači... ampak celi možje.

V obraz si — odkrito — povejmo brez ovinkov — kar nas eventualno še loči, teží... kot móra na prsih leži! — Bojevniki po mnogih državah nudijo strašen vzgled razcepljenosti: koljejo se huje med seboj, nego so klali sovraga svoj čas —, mi jugoslovanski, slovenski možje se ne bomo klali, se ne bomo ubijali — danes je a) avstrijski bivši vojak, — b) dobrovoljec — c) komitaš — d) koroški legionar sekundarnega pomena, danes je samó eno: **BOJEVNIK** naj živi, preživi stražo za Boga, kralja, očetnjavo!

Mi bojevniki — simpatiziramo s tistimi javnimi delavci, ki so čistih rok, poštenega srca in neuklonljive volje: ne samo »frazariti« za blagor ljudstva, ampak zanj tudi delati in se žrtvovati.

Železen, strjen obroč močne kontrole smo in že se opaža, da marsikdó sedaj pridno suče »butice« in da pridno čisti hlev, ker se boji neustrašenosti mož, ki niso klonili ne v albanskih gorah, ne na Doberdolu... Jugoslavijo treba očistiti peg in madežev, našo staro pravdo dognati do dna!

Tovariši! Če kdaj nisem mogel med vas, kot danes, je bilo le delo krivo; delo ne fraza tudi v Primorju že skozi **dobó 14 let.**

Če pa kak mlečnozobi fantalin ali starokopitni Friedhofdeserteur zjavka v kakšnem lističu — nó... je to bevskanje cuckov, ki se zaganjajo v ponosen, naprej drveči avto!... Tovariši! Bog z nami in sreča junaška!

Še beseda o 3 zamrznjenih milijardah

Razprava o katastrofalni neprožnosti naših denarnih zavodov je našla svoje nadaljevanje v »Kmetem listu«. Tam g. min. Ivan Pucelj sicer pravi, da ni razumel mojega članka in da se čudi, da jaz še napišem kak članek. To g. Pucelj in jaz lahko pustiva nedotaknjeno, ker najini osebi ne prideta kot

taki v pošte. Predmet sam ob sebi je dovolj usoden. G. min. Pucelj z ozirom na razlaganja v Naklem ne morem slediti, ker dosleden človek ne zahaja v zaključene družbe. Priznam pa z ozirom na članek v Kmetem listu g. Pucelju mnogo zaslug, kajti upoštevam besedo predsednika demokratskega parlamenta Švehle, ki je dejal: Vsa nesreča je v tem, če si odgovorne osebe ne upajo povedati resnice. Resnico pa govori g. Pucelj, ko pravi: da treba propagande za pomirjenje političnih strasti med pristaši bivših strank (mar res bivših?) za složno delovanje vseh. Res je namreč, da ne moremo iz težke situacije in preko 3 milijard zamrznjenih vlog s silo, ali od zgoraj, bilo na diktat ali z zakonom. »Napačno je čakanje na čas, na vlado,« pravi se v Kmetem listu po pravici. Zdaj je torej že enkrat pričakovati tudi izpeljave besed min. Pucelja. Le nenujnih stvari naj bi se ne vpletalo v nujno zadevo, ki čemur spada zahteva po depolitizaciji in zmanjšanju števila posojilnic. Nikogar se ne da siliti, da bode idealno deloval, če bi se moral odreči svojim idealom. Razmahu našega združništva ni bilo v škodo, če so vodilne osebe ostale politično dosledne. Politike je bilo med zadrugarji ene in druge strani. Mesto depolitizacije povdarja skupini g. Pucelja nasprotna stran zaenkrat neutralizacijo, zaenkrat po vplivu glavne združne zveze in mislim tudi jaz, da je vse drugo v tem obupnem času zaenkrat odložiti.

Maribor, 17. sept. 1934.

Dr. Vekoslav Kukovec.

Razgled po tisku

Iz lista »Budjenje«, Veliki Bečkerek: »Vsi množestveni troti, paraziti, podleži, oderuhi in nasilniki — ako bi tvorili en narod, bi ga ne mogli napraviti ne velikega, ne močnega, niti bogatega. Kajti veličina, moč in blagostanje naroda počivajo na njegovem duhovnem in moralnem zdravju ter na svetosti in teži žrtev, katere je daroval na oltar splošne dobrote, a ne na kupih zlata in na moralnih popačencih, kateri sejejo samo škodo, okuženje in smrt.«

Iz lista »Otađbina«, Beograd: »Državno tožilstvo za mesto Beograd je prepovedalo št. 29 našega lista »Otađbina«, ki bi morala iziti 9. t. m. Mi smo pisali in bomo pisali iz globokega prepričanja, da mora našemu narodu in naši domovini biti boljše, iz ljubezni do naše narodne preteklosti, iz vere v boljšo bodočnost naše ujedinjene, velike nacionalne države, iz želje, da pospešimo in dvignemo naše nacionalno blagostanje, iz zavesti, da morajo v teh težkih časih morala, poštenost in požrtvovalnost biti temeljni stebri vsake nacionalne države. Mi se ne pulimo za oblast in visoka mesta, ničesar nočemo rušiti. Mi zahtevamo skupno s tisoči našega ljudstva, da se pravilno, razumejo nove razmere v svetu in nove potrebe današnje stvarnosti.

Mi nočemo rušiti, mi hočemo zidati, hočemo zidati narodovo bodočnost na temeljih narodove preteklosti, hočemo zidati, kot so zidali naši slavni predniki, kateri so prelivali svojo kri, da bi nam bilo boljše. Ne boji mo se zaprek in nasprotstev, ker delamo to, kar nam nalaga bodočnost našega naroda, iz globokega prepričanja, da tako delo našemu narodu koristi. Vztrajali bomo pri tem pravilnem in častnem delu. Zato pozivamo ves naš narod, da okrepi svojo vero v svojo veliko bodočnost, da dvigne samozavest in odločnost ter stopa neomajno po onih potih, po katerih so šli tisoči naših sinov v znamenju sreče in blagostanja naše domovine.«

Iz lista »Narodna Odbrana« v Beogradu: »O priliki sodnega procesa in obsodbe advokatov D. Joksimovića in N. Petrovića smo slišali večkrat, da ta dva obsojena advokata pripadata k sloju, ki se imenuje »elita družbe«. Pa tudi sami advokati smatrajo, da je taka kvalifikacija njihovega dela pravilna. Toda kazno je, da to ni tako: sam proces je dokazal, da biti advokat še ne pomeni pripadnosti k eliti. Elite ne ustvarjajo ne stan, ne poklic, ne pridobljeno bogastvo, ne visoko uradniško mesto, kakor tudi ne sprehajanje po beograjski promenadi, niti tekoči račun v banki...

Taka »elitna« družba je v današnjih časih zelo številna. Medtem pa taka družba nima nikake zveze s pravo elito.

Prava elita se ustvarja z notranjim dostojanstvom, z razumno in moralno kvalifikacijo, a ne z avtomobilom, z lakastimi čevlji in z dragoceno aktovko. V zdravi družbi je elita tisti njen del, ki se dviga nad njo s pomočjo duha, pameti, morale, ki ga vodi in naravnost sili k dobremu...

Iz lista »Doma«, Križevci: »Karteli se ukinja, karteli ostanejo! To je v glavnem pravi dočim se glasom § 1. karteli ukinja, regu-

Struge, 9. septembra 1934.

Anton Pogorelec, Dermuh Ivan, Pogorelec Andr., Nose Anton.

lirajo vsi ostali njeni paragrafi s formalne strani obstoj pismeno dogovorjenih kartelov. Kako pa je zadeva z nepismeno dogovorjenimi karteli??

S to uredbo ni prav nič pomagano ne proizvajalcu, ne odjemalcu, ker se bodo obdržale nesorazmerno visoke cene na škodo malega potrošnika in pa kmeta-proizvajalca.

Sadna kriza, pomanjkanje sadne pijače za letos in prihodnje leto in kako se naj nadomesti*

Prošlo leto ni bilo glede sadne trgatve bogve kako blagoslovljeno. Letos pa o dobri sadni letini govoriti tudi ni ravno na mestu. Ker pa kmet in delavec pri težkem delu ne moreta brez zdrave pijače delati, sem se odločil, da podam našim tovarišem in bralcem našega poštenega »Preloma« nasvet, na kak

* Opomba. Ta metoda izdelovanja je namenjena izključno samo za posestnike, za domačo uporabo, dočim se za javna točenja v gostilnah in hotelih drugače pripravlja.

Ustanovni občni zbori »Boja«

Svetinje. Dne 2. septembra t. l. smo imeli ustanovni občni zbor v prostorih »Hranilnice in posojilnice«. Izvoljen je bil sledeči odbor: Predsednik: **Jurij Novak**, pos., Libanja; podpredsednik: **Rajh Rudolf**, pos. sin, Veličane; tajnik: **Šostaršič Ciril**, pos., Libanja; blagajnik: **Vaupotič Ivan**, pos., Libanja; gospodar: **Miško Rudolf**, pos., Brebrovnik; arhivar: **Pučko Miloš**, pos., Brebrovnik. Odborniki: **Pauša Anton**, pos., Pavlovski vrh; **Zmazek Alojz**, pos., Žarovinci; **Skalič Roman**, pos., Cerovec; **Ivanuša Jožef**, pos., Brebrovnik; **Habjančič Alojz**, pos., Libanja. Namestniki: **Kosi Ivan**, pos., Žarovinci; **Kumer Janez**, pos. sin, Cerovec; **Pihlar Janez**, pos. sin, Žarovinci; **Kolarič Tomaž**, pos. sin, Brebrovnik; **Habjančič Martin**, pos., Žarovinci. Nadzorni odbor: **Križan Albert**, pos., Cerovec; **Viher Peter**, pos., Pavlovski vrh, **Zemlič Andrej**, pos., Cerovec; **Strmšek Lovro**, pos., Veličane; **Dogša Rudolf**, pos., Libanja. Na ustanovnem občnem zboru sta obširneje poročala o organizaciji združenja in gospodarski politiki tov. **Andrejka Viktor**, polkovnik v pok. in tov. **Škrbec Franjo**. Vkljub slabemu vremenu je bila dvorana polna zavednih in navdušenih borcev. Z veseljem pozdravljamo nadstrankarsko politiko vzgoje tovarišev in naraščanja v ljubezni, poštenosti in usmiljenju. Zavedamo se v polni meri rafiniranega nabičanja okovov, katere pa hočemo z združenimi močmi zdrobiti.

Sv. Bolfenk pri Središču ob Dravi. V nedeljo, dne 26. avgusta po rani sv. maši se je vršil v prostorih »Kmetске hranilnice in posojilnice« ustanovni občni zbor krajevne organizacije »Boja« za faro Sv. Bolfenk pri Središču ob Dravi. Predsednik pripravljalnega odbora tov. **Franč Zadravec** je otvoril zborovanje in podal poročilo o izvršenem dosedanjem delu. Nato je podal besedo tov. **Vladislav Fabjančiču**, glavnemu tajniku osrednje organizacije Združenja borcev »Boj« v Ljubljani, ki je v več kot dveurnem govoru zelo natančno razložil delo organizacije bojnikov ter današnji politični in gospodarski položaj. Vsi zborovalci so bili vzradoščeno navdušeni, ko je govornik dejal, da smo vsi za našega kralja — za našega najvišjega komandanta in za našo veliko Jugoslavijo. Vse je vzklikalo kralju »Živijo kralj Aleksander!« — »Živela Jugoslavija!« Vzkliki kar niso hoteli prenehati. Vrhunec vseh navdušenih vzklikov je nastal, ko je tovariš **Vladislav Fabjančič** izrekel, da pripravljamo Združenje borcev »Boj« moralni preporod vseh Slovencev, Hrvatov in Srbov, — pa tudi Bolgarov. Mi hočemo veliko Jugoslavijo od Tilmenta do Črnega morja, je rekel. Nadalje je rekel, da je organizacija »Boj« za red, za pravico, za zakonitost in poštenost ter zato, da so zakoni za vse enaki. Povdaril je, da »Boj« spoštuje oblast.

Vse to je le na kratko vzeto iz govora tovariša **Vladislava Fabjančiča**. Govornik je žel za svojo temeljito obrazložbo smernic in ciljev »Boja« vsesplošno odobravanje. Nato je bil izvoljen sledeči odbor: **Zadravec Franč**, pos. v Jastrebičih, predsednik, **Rubin Ivan**, pos. Kog, podpredsednik; v ostali odbor pa: **Borko Jože**, pos. Vodranci, **Lah Alojz**, pos., Vitan, **Zabavnik Ciril**, pos., Vodranci, **Vrbanič Ignac**, pos., Vodranci, **Jurkovič Martin**, pos., Vodranci, **Borko Anton**, ml., pos. sin, **Gomila in Lukman Mihalj**, viničar, Kog. Kot namestniki: **Habjančič Peter**, pos., Gomila,

način se lahko preskrbijo v krajih, kjer je zelo malo sadja, z dobro okusno in krepilno pijačo, kakršno smo svojčas, ko sem bil v Svi-ci v šoli za šampanjec, tam proizvajali. Nareja se tako-le za 1 hl:

20 kg jabolk ali hrušk se dobro opere, drobno zmelje, ta brozga se dene v snažno in z vratcami zaprto posodo ter pusti nekaj dni, da se dišeči okus iz olupkov izluži, potem se se pa izpreša in vlije v določeno in snažno posodo. Izprešane tropine se zopet zdrobijo, nanje se pa nalije 85 l zelo vroče vode ter zopet pusti do pet dni in potem spet izpreša in vlije k prvo izprešanemu soku.

Nadalje se na ognju razpusti 5—6 kg kristalnega sladkorja ter tega stopljenega, pomešanega z 20 dkg kristalne vinske kisline, vlije v sod in prav temeljito vse to premeša. Najbolje je, da se sod valja.

Kdor bi pa želel in hotel te dobre, zdrave in krepilne pijače v večji množini, je podpisani, v kolikor mu čas dopušča, radevolje pripravljen, mu podati praktičen pouk na licu mesta.

Vatroslav Kosi, strokovni ekoonom v vili na Lopati pri Celju.

Luci Franc, pos., Vodranci in **Lah Jože**, pos., Vitan. V nadzorni odbor: **Munda Franc**, pos., Vodranci, **Breznik Jože**, pos., Kog, **Vičar Ignac**, pos., Jastrebič in **Sever Ivan**, pos., Vitan. Pri zadnji točki dnevnega reda se je vršilo nadaljno vpisovanje članov, ki je doseglo že lepo število. — **Mi vstajamo!**

Koroška Bela. Ustanovni občni zbor »Boja« se je vršil pri nas 23. avgusta. Predsednik pripravljalnega odbora otvoril občni zbor, pozdravi navzoče, govori o glavnih smernicah in pravilih ter smatra društvo za ustanovljeno. **Tone Duhovnik** govori podrobneje o društvenih pravilih in v zvezi s tem tudi o splošnem položaju v Jugoslaviji. Poudarja, da današnja doba ni izraz ljudske volje in se zato zavzema za pravo ljudsko zastopstvo. Nastopa proti političnemu absolutizmu ene stranke in pobija patentirani nacionalizem ljudi, ki nočejo o pravem delu za narod imeti nobenega pravega pojmovanja, ampak ga istovetijo z nekaj narodnimi plesi in praznimi frazami. Ljudstvo se mora pri vseh državni in političnih zadevah zavedati: Tva res agitur (zate gre) in edino v tem slučaju bo res tudi pri ljudeh mogoče smisel za državo dvigniti. Govori o sedanjem kulturnem, gospodarskem in socialnem vprašanju. Pojasnjuje oba ekstrema: komunizem in fašizem; zavrača oba, ker nam ne eden ne drugi ne bi dal res pravega nacionalizma, ker ustvarjata oba sistema le privilegirane in neprivilegirane državljane, kar pa imamo danes že uresničeno in raditega ne bi bilo treba nobene nove organizacije. Pri nas je najpreje potreben zdrav in globoko pojmovan dejanski demokratizem. Nato je podal kratko poročilo o delovanju pripravlj. odbora do ustanovnega občnega zbora. Volitev odbora se je končala z rezultatom: Predsednik: **Klinar Janko**, posestnik in tov. mojster, Slov. Javornik; podpredsednik: **Ažman Franc**, tov. uradnik, Slov. Javornik; tajnik **Tone Duhovnik**, kaplan, Koroška Bela; blagajnik: **Šoberl Rafael**, tov. preddelavec, Kor. Bela. Odborniki: **Golob Janko**, tov. mojster, Slov. Javornik; **Erlah Janez**, tov. delavec, Slov. Javornik. Nadzorniki: **Urh Anton**, tov. delavec, Kor. Bela; **Noč Jakob**, tov. del., Slov. Javornik. Pri pogovoru o delu v organizaciji se je sklenilo prirediti v novembru komemorativno v počaščenje padlih tukajšnjih vojakov. Članarina se je določila na šest dinarjev letno.

Dopisi

Leskovec. Dne 14. oktobra se bo vršila v Leskovcu pri Krškem spominska svečanost za padlimi vojaki leskovške župnije v svetovni vojni s sledečim sporedom: 1. Posamezne organizacije se zberejo ob 9. uri dop. pred cerkvijo; 2. polaganje vencev pri spomeniku. Godba igra žalostinke in pevi zapojejo »Oj Doberdob« in »Vigred«; 3. prižgo se pri spomeniku svečke. Ob 10. uri parastos za padle, po sv. maši pridiguje vojni kurat g. Bonač; 4. primerne deklamacije otrok; 5. nastopijo še pevi in godba z žalostinkami.

Prireditve se vrši ob vsakem vremenu. Ob slabem vremenu bo maša zadušnica v cerkvi. Pripravljalni odbor.

Sv. Peter v Sav. dol. V nedeljo, dne 23. septembra 1934 gostuje krajevna organizacija »Boj« iz Petrovč ob pol tretji uti popoldne pri tovarišu **Blažu Matku** v Doberlešji vasi v Sv. Petru na prostem s prekrasno viteško igro

Zahtevajte novi veliki ilustrirani cenik in vzorce!

Oba,

mož in žena sta zadovoljna, ker sta si nakupila vse potrebno manufakturno blago poceni v Trg. domu Stermecki, kateri vam brezplačno pošlje na ogled svojo izbrano kolekcijo platna, gradla, cefirja, sukna, kamgarna, volne, svil, klota, poplina, kretona, tiskovine in drugega manufakturnega blaga

TRGOVSKI DOM
Stermecki
TOVARNA PERILA IN OBLEK
Celje, št. 32

»Strahomir«; izvirno viteško tragedijo v 5 dejanjih in 1 spremembi. Pri igri sodeluje priznana godba. Strahomir je izvirno delo iz časov, ko je po naših krajih gospodoval še viteški meč in so padale žrtve strasti in zlobe. V slučaju slabega vremena se prireditve preloži na dne 30. septembra.

Vsi prijatelji Boja in prve njegove kulturne prireditve v Sav. dolini vljudno vabljeni. — Odbor.

Iz Trbovelj. (Govor, namenjen delegatskemu zborovanju). Zahvaljujemo se tovarišu predgovorniku, ki je tako resnično naslikal bedni položaj našega rudarja-trpina, v katerem se nahaja sedaj s svojo družino, boreč se za obstanek, za borno skorjico kruha, v vednem trepetu in pa strahu, kaj bo v bodočnosti. Družina mu stalno odrasča, a za poslenja zanj ne najde in ne dobi. Na ta način žive na njegovih ramah odrasli sinovi in pa hčere, katerim pa ne more preskrbeti ne dela in ne jela, kaj šele obleke, kar je pri njegovem stalno padajočem zaslužku nemogoče. Bedo orisati ni mogoče, treba je iti samo na lice mesta in to v zimi, da vidite bose in napol nage šolske otroke, ki gredo v šolo z bledimi, upadlimi obrazi. Komu bi se ne zasmilili? Komu bi ne prišle solze v oči? Tovariši! Vi, ki ste poskusili Kalvarijo svetovne vojne, tam ste ojeklenili, toda pri tem pogledu bi postali mehki, da, neskončno mehki... Vsled tega apeliram v imenu naše skupine na vse prisotne delegate, obrtnike in trgovce, da uslišijo našo prošnjo in nam gredo v sledečem na roke: Kot vam je gotovo znano, je naša mladina jako nadarjena, saj ima posamezni rudarjev sin po 8 razredov osnovne šole ter gotovo po par razredov meščanske šole. Potrebovali bi nujno učnih mest za te rudarske sinove in hčerke, pa naj si bo obrt kakršnakoli že, samo da se nekaj izuči ter da postane na ta način koristen ud človeške družbe. Prosimo vas, posvetujte se doma v širokem krogu svojega poznavanja, pojdite nam v tem pogledu na roke, ker skupina in pa posamezniki vam bodo vedno hvaležni. Zavedajte se, da ima rudar pod svojo kožo tudi zlato srce, kar se pri mnogih, ki žive v sijajnih razmerah, danes ne more trditi. Javljajte nam sproti prazna učna mesta, ki pridejo za nas v pošte, na našo skupino in mi bomo zbrali najboljše med najboljšimi. Beda je na vrhuncu. Priskočite nam kot posamezniki ali skupine na pomoč! Upamo, da kot tovariši nismo zastoj trkali na tovariška srca ter da ta tovariški apel ni zaman. To je pač klic bednega v puščavi, kateremu pomaga le hitra pomoč, obljuba sama pa tako rano le še povečuje in to toliko časa, da je prepozno. Neštetočkrat smo se na vseh naših delegatskih zborovanjih spominjali mladine, ki je naš up, naša bodočnost ter mora biti kot taka tudi zdrav naraščaj naše narodne vojske. Ta mladina nam pa propada in se sama uničuje, mesto da bi jo mi nadzirali, vzgojevali, da bi postala nov, zdrav, čist, pošten slovenski rod, ki naj bo nekoč steber naše hrabre vojske. Torej, tovariši na delo, pomagajmo si sami, če nam nalašč zato namenjene institucije ne morejo, ne znajo, ali pa nočejo! Dajte, preskrbite nam učnih mest, kakršnihkoli. Podatki, spričevala in drugo so vam vedno na razpolago. Hitite, tovariši, delajte na tem, da ta naš klic ne bo zaman, kajti zaloga je velika, seveda tudi potreba. Mi se vam pa pri tej priliki že vnaprej najtopleje v imenu vseh zahvaljujemo in vas pozdravljamo z našim rudarskim: srečno!

Rajhenburg. Pred kratkim časom sem napravil izlet iz Rajhenburga gor proti Senovem. Lep je bil ta izlet in še lepši spomini na njega. V enem kraju sem pa doživel tako smešen dogodek, da je vredno, da ga zapišem. Čujte, kako je bilo. V veliki parni je bilo na tleh za kakega pol koša slame. Okoli te slame je bilo pa krdelo mlatičev, ki so na vso

moč udrihali po tej slami, eden bolj kakor drug. Cepce so imeli tako obilne, da bi samo iz enega imel en revež za celo zimo dovolj drv. V resnici sem mislil, da se ti ljudje trenirajo za kakšen izreden atletski nastop. V par trenutkih je bila ta slama drobna kakor pleva. Pa sem vprašal znanca, ki je prišel tam mimo: »Čuj, ti dragi Luka, zakaj pa ti ljudje tako neusmiljeno bijejo po tej slami?« Luka se mu je zlobno narezal ter dejal: »Bedak si. Kar si vsa zadnja leta prespal, da se temu tako čudiš?« V zadregi sem bil ter sem rekel: »Beži se soliti! Misliš, da ti kaj verjamem?« »Verjemi če hočeš,« me je nahrulil. »Ali vidiš sedaj, kako brskajo po plevah in iščejo zrnja?« Res sem videl, kako so se valjali po tisti stolčeni slami kakor podgane po plevah, ter rili s svojimi dolgimi nosovi po tistem slamnatem pezdiju, iščejo zrnja, ki ga pa ni bi bilo. »No, Luka,« sem ga vprašal, »kaj bodo pa sedaj napravili, ko ne bo nič zrnja?« In Luka se je zopet zlobno narezal: »Za nos se bodo potegnili, kakor že večkrat.« »O ti, pošast ti salamenska,« sem se začudil, »čudno, da se ne naveličajo.« Luka je pa odgovoril: »To pa ne, ker so zelo vztrajni. Se le, ko jim bodo cepci padli iz rok, bodo prenehali. Zdi se pa, da so jermeni na cepcih že precej popustili, kajti še tako dobro orodje se po daljši uporabi izrabi.« Skoraj nisem mogel razumeti prizora, ki se je vršil pred menoj. Ko sem pa med mlatiči opazil znane osebe, sem se zavedel, pa sem si mislil: Le mlatite, le mlatite, ko se vam bo v nekem zamahu cepce snel iz ročaja, bo po stari navadi padel tam kjer je prazna slama — po mlatičevih glavah. **Savogradski.**

Nova cerkev. Nekaj novega vam sporočam: mrtveci od smrti vstajajo, pa ne samo mrtvi aristokrati, tudi stari časi in stara zgodovina se pojavlja. Svet se suče, kmet in delavec sta stavljeni na kocko prepada, tako ali tako. Doba novega tlačenja se bliža, potisnjeni smo za par sto let nazaj. Imenitno napredujemo. Od smrti so vstali aristokrati, z lepim imenom slovenski brati, ki imajo v načrtu temno idejo, namreč 15 % proti 85 %. To je čudna korajža, račun brez kremlarja, da bi nas potegnili pri prihodnjih volitvah pod svojo zastavo. Resnica je resnica, da so gospodje, ki bi morali biti nad strankami, z duhom resnice in pravice, pa so nasprotno najbolj zagrizeni strankarji in gradijo in gradijo nezadovoljstvo in kritiko med narodom tako, da so že nakopičene ogromne grmade, pač pa na tem svetu vse prav pride, tudi grmada za na kresni večer. Čudne stori-je se dogajajo: zakon kmeta ne ščiti več,

S kmetom in delavcem se igra kakor s tlačanom. Če se eden ali drugi sklicuje na pravico in zakon, se mu naravnost zaluča v obraz. da imamo kmetje preveč svobode. Kaj hode, ljubi bratec, če bo šlo tako naprej? Ne mislim vam danes na široko razkladati kmetski in delavski boj, pač pa vas v imenu borcev opominjam, da se pripravimo za prihodnjič, ko se bode rezal kruh pravice, da ne bomo rok križem držali, da se bomo zavedali kot svobodni narod v svobodni domovini, če je res, kar pravijo naši bratje, da smo skupni gospodarji naše ljube Jugoslavije. Bog blagoslovi pravične, bratskim ubijalcem se pa naj prokletstvo za pete obesi. Dragi bralci, naj se vam čudno ne zdi, da je tako na svetu, da gremo za par sto let nazaj študirat, saj je naša cerkev tudi stara, pa ima zmiraj ime Nova cerkev. I. L.

Sv. Tomaž pri Ormožu. Različne novice se godijo okrog nas, s katerimi smo eni zadovoljni, drugi pa pretežno pobiti. Tako je bilo pri nas razglašeno, da nas pride obiskati poslanec Lovro Petovar. Res je zjutraj po rani službi božji že pribrel auto s štirimi gospodi. Kakor hitro začne Petovar svoj stari govor, ki smo ga že večkrat slišali, so

nekateri glasno opozarjali g. poslanca na nekatere stvari. Ker so videli gospodje govorniki, da niti eden ni odobral njihovega dela, so morali poslušati očitke od poštenih gospodarjev, ki smo vsi za našega vladarja kralja Aleksandra I. Mi se borimo in stojimo zvesto ob strani vsega poštenega, pravičnega in kar je koristnega za naš narod in za našo lepo Jugoslavijo. Gospodje od JNS naj si rajši prihranijo izdatke s svojimi obiski, ker se dinarčki strašno hitro porazgubijo. Nam ovčicam se to ne more dogoditi, ker dinarčkov skoraj ne bomo več poznali, in to smo mi kmetje in delavci. Zato smo še bolj strnili naše borbene vrste; vse, kar danes pošteno misli in čuti, je v naših vrstah in dnevno se množijo in pristopajo v »Boj«, ker le tu je pričakovati reda, poštenja in pravice, v katero okrilje smo se zatekli. — Občan.

Iz Avstrije. Slovenci, ki živimo ali živitarimo v Avstriji, se zelo redko oglašamo v ljubljanskih listih. Vzrokov našega molčanja je več; najtehtnejši izmed vseh pa je izmišljena irendenta, katera se v Avstriji za nas kar s plota lomi. — Po gospodarskih opravkih sem pisec teh vrst, bival v lepi, beli Ljubljani. V roke mi je prišla šte. 30 »Preloma« z dne 9. avgusta 1934. Bral sem članek pod naslovom: »Propadanje izvoza sadja«. Članek je živa in neovrgljiva priča o slabem pomovanju bistva organizacije v Jugoslaviji. Organizacija je drevo in vsako drevo raste iz korenine proti vrhu, ne pa od vrha proti koreninam. Kjer ni zadrževanja, spada organizacija kupčije nedvomno v roke zmornih, skrbljivih in poštenih trgovcev. Ko sem omenjeni članek prečital, sem se spomnil sledečega dogodka: Kupil sem v bližnjem avstrijskem mestu vrh za gospodarstvo. V oči so mi padle vrvi, ki so se od vsega drugega blaga močno razlikovale. Vprašal sem po ceni in vrvar mi odgovori: »Te vrvi so pa iz jugoslovanskega blaga; je boljše blago.« — »Kako pridete do jugoslovanskega prediva,« sem vprašal. »Iz Bosne je, tam se lahko kupuje, ker ne vedo kmetje prav nič o kaki organizaciji. Vsak posameznik prodaja predivo, kakor se mu zdi.« Taka poročila slišati, nam ni ljubo, še manj pa je častno za Jugoslavijo. Ali ne čutijo voditelji v Jugoslaviji dolžnost, pokazati svojo spretnost v državotvornosti in nacionalnosti na gospodarskem polju?

Pozdrav!

Podlistek »Galicija«, ki je svojčas izhajal v »Slovenec«, bo izšel kot posebna knjiga, ako se bo prijavilo dovolj naročnikov. Knjiga v prednaročilu elegantno v platno vezana, približno 32 tiskovnih pol, bo veljala Din 32. Naroča se v upravi »Preloma«.

Ko prečitaš »Prelom« daj ga prečitati tudi tovarišu, sosedu, da se naroči nanj!

Doma in na tujem

Državnega orla iz bron, ki je stal 15.000 dinarjev, je poklonilo akademsko društvo »Jadran« mestu Krku. Vzidali so ga v Frankopanski stolp. Ta orel je postavljen v spomin borcem, padlim za naše morje in našo državo. Živeli borci z otoka Krka! Več na jim slava!

V Ljubljani je bil v nedeljo velik dan Rdečega križa, (katerega so se udeležili tudi naši zastopniki skupno z dobrovoljci in invalidi) s slovesno mašo na Kongresnem trgu, z obhodom po mestu, položitvijo venca na spomenik Kralja Petra in z govorom pred univerzo zbrani šolski mladini. Pri tem smo opazili, da bi pri Rdečem križu ne smeli manjkati vojski svetovne vojne, ki so si nabrali tedaj mnogo dragocenih, čeprav bridkih izkušenj, kakšen bi moral in kakšen bi ne smel biti Rdeči križ. Predvsem bi prišli v poštev naši invalidi, ki edini bi morali imeti prvenstvo pri oprostitvi od vojaške službe na fronti — radi delovanja pri Rdečem križu.

Pri nedeljski proslavi Rdečega križa je neposredno po državni himni zagostolela iz nastavljenega zvočnika ljubljanske radio-postaje nad razhajajočo se množico sladka nemška viža »Die lustige Witwe... Kdor zna, pa zna!«

Izgleda, da je definitivno propadla misel na uporabo srednjeveške šentpeterske kasarne v Ljubljani za kirurško bolnico, ker so se uprli skoro vsi mladi in stari zdravniki (z malimi značilnimi izjemami). Tudi ljubljanskega gradu v to svrhu ne bodo uporabili... Stvar bo torej sladko spala naprej — ker ni denarja za razširitev centralne bolnice ene cele banovine!! Ponavljamo: naša bolnica in naša smrdljiva, neurejena Ljubljana sta največji škandal za »belo« Ljubljano. Sram nas bodi!

Ljubljanski radio je napovedal predavanje ravnatelja velesejma, belgijskega konzula g. Dularja »O proboju solunske fronte... Prav je, da se seznanijo poslušalci radia z junaško epopejo naših solunskih dobrovoljcev, kjer smo tudi Slovenci krepko sodelovali. Ker pa vse to še ni prešlo v splošno zgodovino, ki take stvari bolj počasi prebavlja, smo mnenja, da bi naj uprava radia rajša poiskala predavatelja o tem med še živimi pričami in udeleženci proboja. Takih predavateljev ima »Boj« mnogo na zalogi — pa kaj, saj je ljubljanski radio odklonil prenos govorov z velikih zborov »Boja« v Mariboru in Celju. Je pač tako.

Obeta se nam zakon o pobijanju šušmarstva v obrti. Ako bo ta zakon temeljit in ako se bo temeljito izvajal proti vsakomur, ga

Vsak zaveden Borec zasleduje, kdo oglašuje v našem listu in kupuje pri njem!

bodo naši obrtniki lahko veseli. Bil bi potreben zakon zoper šušmarstvo na vseh področjih, saj povsod bujno uspeva, najbolj pa tam, kjer bi ga sploh ne smelo biti, na političnem polju.

Mednarodna parlamentarna trgovska unija zaseda v Beogradu. Vsi mogoči narodi so se sestali v našem prestolnem mestu, da bi se posvetovali o ureditvi mednarodnih trgovskih odnosov. Zlasti je v ospredju vprašanje o ojačenju kupne moči kmetovalca, o železniških aranžmanih, o javnih delih, o stabilizaciji denarja, o mednarodnem izenačenju avtorskega prava ter o vseh vprašanjih, ki zadevajo gospodarsko obnovo Evrope sploh, ki so aktualna. Konferenca so se udeležili delegati, kot smo rekli, vseh mogočih narodov. Samo Italijanov ni. Hudi Mussolini jih je v zadnjem trenutku pridržal doma, da bi na ta način protestiral zoper članek »Odgovor kobaridskim junakom«. Italija stoji na stališču, da njeno časopisje sme pisati o nas, kar se komu zljubi, naše časopisje pa, da mora molčati ali vihteti kadilnico. To je pač mnenje naših sosedov, naše mnenje in mnenje drugih narodov pa je drugačno. Čudno nam je Bog ustvaril možgane!

Poljski minister Beck je v Zenevi odpovedal zaščito narodnih manjšin na Poljskem, in sicer zato, ker druge države ne upoštevajo poljskih manjšin. Hotel je s tem reči, da obveznosti veljajo za vse, če pa nekatere države ne izpolnjujejo obveznosti, je potem zaščita manjšin neizvedljiva. Tudi nam bi se izplačalo ustaviti zaščito manjšin, saj naših manjšin v Italiji in Avstriji niti najmanj ne upoštevajo.

Vanča Mihajlov, vodja makedonskih revolucionarjev je s pomočjo svojih prijateljev zbežal v Turčijo. Turška vlada ga je prijel ter mu na intervencijo »neke tuje sile« (katere neki, ali res ne uganeš, dragi čitatelj?) dovolila, da odpotuje po svobodnem izboru iz Turčije. Izbral si je seveda Italijo.

Najvažnejši dogodek zadnjih dni je sprejem Rusije za članico Zveze narodov. Od 49 držav jih je za njen vstop glasovalo 39. Kakor je dejal Barthou — ki je seveda moral delati svoji zavezniči malo reklame — se je Rusija zadnja leta bistveno izpremenila. Litvinov je ob svečanem sprejemu dne 18. t. m. neprestano poudarjal željo Rusije po miru — tisti spak na vzhodu, ki mu velijo Japonci, pa ne da in ne da miru — tako da so si zastopniki tovarnarjev orožja začeli veselo meti roke. Rusija je prevzela tudi obveznost, da bo spoštovala pogodbe — vsaj toliko, mislimo, kot druge države, ki so v tej zadevi že večkrat pokazale svojo zrelost.

Predsednik Avstrije — tako piše Berliner Tagblatt — postane Habsburgovec, in sicer nadvojvoda Evgen. Dobro vozijo Habsburgovci svojo barčico na razburkanih valovih

Tistim, ki se bodo jutri borili in prelivali kri za to državo — se mora v Jugoslaviji danes dati kruha in zaslužka! Našemu delavcu se mora dati kruha. Njegova mezda naj se ravna po njegovi sposobnosti in po delu. Tudi delavcem ne sme biti mesta med nami. Svoji k svojim!

(Iz »Budjenja«, Vel. Bečkerek.)

avstrijskih prekucij. Če pojde tako naprej in se jim ne raztrga jadro ali zlomi krnilo, bodo kmalu v toplem pristanu nekdanjih carskih palač na Dunaju. Oj, le naprej, oj le naprej, dokler je še vetra kej!

Ob otvoritvi velesejma v Bariju je Mussolini obsojal hitlerizem in oponašal Nemcem, da takrat, ko so Rimljani imeli že pesnike in pisatelje Cezarja, Vergila in Avgusta, Nemci še pisave poznali niso. Res je to, so pa imeli Nemci nekaj drugega, kar hvalijo že latinski pisatelji, namreč dobre meče, prožne loke in sulice, ki so zbadale sovražnika, povrh vsega pa še pivo, ki si ga gotovo tudi Mussolini rad privoščiti, ne glede na italijansko kulturo.

Iz Nemčije zbežalo doslej 70.000 Židov. Katera dežela je v največji meri deležna njihovega prihoda? Pri nas v Ljubljani, kjer se židovska kri ni mogla prijeti, se vidi zadnje mesece sumljivo mnogo starih Jakobov in mladih Rebek. Tudi drugod, tako da se ljudstva polašča nevolja in nezaupanje.

Avstrija se tudi hoče iti mornarje in kapitane. Bivši jugoslovanski brod »Jurko Topić«, ki ima 3700 ton nosilnosti, so v Ankoni prekrstili za »Wien« in dvignili na njem avstrijsko zastavo. To je prva avstrijska trgovska ladja. Torej konkurenca na Jadranu!

Znak časa je dejstvo, da je celo miroljubna Svica pričela graditi ob svoji meji trdnjave, da se obvaruje vpadov sovražnih sil.

Drobni oglasi

Močno trikolo prodam na obroke. Naslov v upravi »Preloma«.

Kupujte samo »SVETOL«, čisti vse kovine in zrcala!

Za naš

naj se kupujejo naši domači proizvodi:

prašek za pecivo, vanilin - sladkor, ravenilo in puding praški znamke »ADRIA«

Nogavice-rokavice

kompletne potrebščine za krojače in šivilje

nadalje bogata zaloga žepnih robcev, toaletnih potrebščin, krav, vsakovrstnega modnega blaga, šolskih potrebščin itd. po

najnižjih cenah

pri trdki

Josip Petelinc, Ljubljana

za vodo (blizu Prešernovega spomenika)

Priporoča se cenj. občinstvu splošno priznana

restavracija

Union

Ljubljana
Miklošičeva cesta

»Radioval«

d. z o. z. — Celje

Radioaparati: Orion, Minerva, Eumig-tipe, razni ameriški gramofoni, kinoaparature, kolese in šivalni stroji.

Najceneje!

Oglašujte v »Prelomu« in naročite naš list, ker s tem podpirate dobro stvar!

Naprava za vezavo vseh vrst vrvi
Novost! »ŠTEDOVEZ« Pozor!

Zak.

zašč.

dobite v vsaki trgovini
Naslov Vam pove uprava tega lista

Najboljše boste postreženi v restavraciji

Slamič

Velemesarija, tvornica mesnih izdelkov in konzerv

Ljubljana
Gospodarska cesta 6

Telefon: Restavracija 29-72, Mesarija 29-73, Podružnica v Prešernovi ul. 52-56

Tiskarna Andrej Sever

Ljubljana-Moste
Zaloška cesta 25

Tiskovine za trgovce, urade itd. - Lepaki, letaki, ceniki, vizitke itd.

F. HRENORIČ

Manufakturna veletrgovina
Ljubljana, Tyrševa cesta šte. 28

Telefon 24-04

SUKNO TEOKAROVIC

Odeje, pletilno volno in barete dobite po ravnomar znatno nižji ceni

Oglejte si zalogo, ne da bi morali kaj kupiti

Kupujte domače blago

Naše cene in kvalitete vsakega zadovoljujejo!